

Norsk Folkeblad

No. 10.

Dette Blad udkommer hver
Lørdag.

Kristiania den 7 Marts 1868.

Fjerdingaarlig: Ant Papir 48 f,
simplere 30 f.

3^{die} Merg.

Indhold:

Arne Baggerud (med Udsnitning). — Marielyst. — Mormo-
nerne (med Udsnitning af Mormonsen og Brigham Young). — Kri-
stiania. — De sidste Begivenheder. — Nyheder.

Storhingsbønder.

X. Arne Baggerud.

Kristians Amts Repræsentanter har gjerne været vore saakaldte Storhingsbønder, der altid har forstaaet at gjøre sig gjældende ved Betydning, om end deres Duelighed som Landets Repræsentanter har været omstridt. Fra dette Amt var vor mest fremragende Storhingsbonde ved Rigsforsamlingen paa Eidsvold i 1814, den vidt bekjendte og meget omtalte Ole Haagenstad, som i en lang Varrække saavel inden som udenfor Thinget fremtraadte med megen Anseelse. Videre har man herfra Navnene Staff og Fauchald, der navnlig har faaet Klang som Oppositionens mest trofaste Tilhængere, ligesom Amtets Repræsentanter stedse har havt Ord for en Holdning, der snarere har gaaet mod end med den almindeligt regjerende Meningsstrøm. Det til de sidste Tider bestaaende økonomiske Velvære hos Mændene paa de store Gaarde med mange Herligheder, Grindringer om Forfædrenes Sæder og Skikke, som her har sit Hjem, forklarer grejt nok, at man fra denne Del af Landet faar den uafhængige norske Odelsbonde.

Arne Baggerud, født den 5te Februar 1805 i nordre Lands Præstegjeld, har fremfor flere af vore tidligere omtalte Storhingsbønder havt forholdsvis gunstige Vilkaar for sin Barndoms Udvikling. Forældrene, Hans Christoffersen og Anne Christoffersdatter, var vistnok simple, men velstaaende og begge meget godt uddannede i sin Kristendoms Kundskab; især var der hos Faderen en udpræget religiøs Sindsstemning, og han gennemførte i sit Hus til Alle en stadig Betragtning af Guds Ord. Børnene, 4 i Tallet, hvoraf Arne den næst yngste, fik derfor en god Opdragelse trods den Tids daarlige Almueskoler og saa paa den Kant af Landet — idet der saaledes i den Rode, hvori Arne begyndte sin Skolegang, blev holdt Skole kun 25 Dage om Aaret, og det desuden af en 80aarig, fløvet Skolelærer. Faderen forspøgte aldrig nogen Vinterdag at sætte Lexier for Dagen, og om Aftenen efter endt Arbejde hørte han dem over. Og saa Moderen var, saalange det behøvedes, ved Siden af sin Spinderok utrættelig i at hjælpe Børnene med

Læsningen, saa det fjelden faldt dem vanskeligt at greje deres Sager til Faderens Tilfredshed, som var dem Alle og navnlig Arne til stor Glæde. I de 2de sidste Aar af sin Skolegang var han desuden heldig nok til at faa en taalelig flink Omgangsskolelærer, der kunde give ham lidt Undervisning i Skrivning og Regning, hvilken yderligere blev forstærket af en dertil holdt forhøvede Underofficer. Det at have privat Lærer til Børn af Bondestanden var dengang ukjendt paa de Kanter og blev anset for en saa overdreven Luxus, at Forældrene derover var ganske undselig.

Den hos Arne vakte Lyst til Læsning havde han efter sin Konfirmation vanskeligt for at faa tilfredsstillet paa forønkfret Vis, eftersom der i Bygden ikke fandtes stort andre end Religionsbøger, hvoraf Bibelen paa Grund af sit historiske Indhold taltale ham mest. Vistnok kunde han faa tillaaens enkelte gamle Romaner, saasom Olger Danske, Ljstran og Indiana og Lignende; men sige Sager maatte han da se til at gennemgaa i Smug, saasom Faderen ikke syntes om den Sort Læsning, en Sneverhed, der paa Sønnen naturligvis har havt sine Følger, idet hans Blik og Opfatning af forskjellige Forhold er bleven trangere og mere ensidig, end Tilfældet rimeligvis vilde blevet under en alsidigere Udvikling. Hans Læse- og Lærelyst imødefom dog Forældrene frem-

deles og lod ham faa sin Vilje med at skulle blive Omgangsskolelærer, til hvilket Djemed han deltog i den Undervisning, som Præstegjeldets seminarietistisk dannede Kirkesanger gav for vordende Skolelærere. I 1826 blev han Omgangsskolelærer med den da almindelige Løn 10 Spd. om Aaret, der efter to Aars Forløb blev forhøjet til 15. De to første Aar lod han Omgangsskoleholdet besørge ved lejet Hjælp, medens han selv var privat Lærer for sin afdøde Foged Meinichs Børn. I Foraaret 1836 blev han gift med Pigen Karen Helene Mathea Berg, Datter af Forvalter Berg, og kjøbte ved dennes Flytning til Kristiania hans Gaard Lid, hvor han siden har boet. I 1856 blev han beskikket til Lensmand i nordre Land, blev Suppleant ved Storhingsvalget i 1842 og første Gang valgt til Repræsentant i 1845, hvorefter han siden har været Storhingsmand med Undtagelse af Thinget 1859—60, ved hvilket han undslog sig for Gjenvalg.

Baggerud blev paa Storthinget i 1845 sat ind i Kirkekomiteen No. 2, hvor han begyndte med at foreslaa Indskrænkning i Bevilgningerne af Oplysningsvæsenets Fond til de lærde Skoler, da de i Forhold til Almueskolerne fik formeget, og han udhøvede Nødvendigheden af, at disse blev fremhjulpne med Tilskud, „hvorefter den Naahed og Dumhed, man beskylber Bonden for, vilde

forsvinde“. Forslaget er betegnende for hans hjæreste Interesser, idet Folkeoplysningens Sag laa ham paa Hjerte, hvorfor han til dens og Landbrugsforholdenes Fremme saavel den Gang som senere tog en bestemt Stilling mod rundelige Bevilgninger. Vi tror, at han i sin Paaholdenhed er gaaet vel vidt, og navnlig har det været en Fejl hos ham at modsætte sig Bevilgninger til videnskabelige Djemed. De Summer, hvorom der til saadanne Udliggende i Regelen spørges, er ikke føleligt store, medens Resultaterne af Videnskabens Forstning til Løftning af Samfundet og Folkets aandelige Tilstand har stor Betydning, — ikke at tale om de økonomiske og praktiske Fordele, man har af de videnskabelige Opfindelser, som vel beseet har betalt sin Driftskapital med større Renter end andre Foretagender. Baggeruds omhandlede Forslag faldt og blev imødegaaet paa en Maade, som nok længe er bleven staaende levende i hans Erindring. Vi ser ham saaledes paa Storthinget i 1854 i hans bekjendte Udveksling med Schweigaard om Professorens politiske Troesbekjendelse og Beræggrunden til hans Regjeringsholdning i Stemmegivningen — igjen opprippe Schweigaards Ind-



Arne Baggerud.

vendinger. „Republikken Rom — havde han sagt — havde engang store og trykkelige Byrder; disse formindskedes efterhaanden og ophørte omsider aldeles. Hermed var Republikken ikke tilfreds. Den forbrede og beholdt til Uddeling offentlige Midler; men da var ogsaa Rom's Fald nær“. At denne Sag — den kjæreste, han vidste — skulde føre til saa mørke Betragtninger, smertede Baggerud tilvisse dybt; men om han end glemte, at de første Betingelser for et Samfund's Opkomst er Selvvirksomhed i slige almene Anliggender, saa bør dog det Gode ved Tanken og Hjertelaget derfor ikke blive misgjænt. Hans Bestræbelser for det lavere Skolevæsen lykkes forsaavidt, at Stortinget gif ind paa Bevilling til Oprettelse af højere Almuekolier paa Landet, en Foranstaltning, der har været til stort Gavn.

Det siger sig selv, at man i Spørgsmaal om Udvidelse af de folkelige Rettigheder og om Indskrænkning af Embedsmændenes Magt i Baggerud altid har haft en ivrig Talsmand, maatte han endog for de Sidstes Vedkommende har villet klippe vel stærkt. For Jurysagen har han i Medfør heraf været en trofast Kjemper saavel paa Grund af det folkelige ved Sagen, som fordi han har troet, at den menneskelige Retfærdighed ved den vilde være bedst tjent. I 1851 foreslog han Foranstaltninger til Forberedelse af endel Lovarbejder i Retning af at faa Folkemyndigheden med — hvilke dog mestendels blev overflødige ved de fremsatte Agt. Propositioner — og alt paa dette Thing kom han med Forslag om, at Stortinget selv skulde nedsette en Lovkomite af 3 Medlemmer med det Hverv at tage Proceslovgivningen og desuden Juryinstitutionen under Overvejelse og derom muligens til næste Thing fremsomme med motiveret Forslag. Man ansaa den Gang dette Skridt for overflødig og troede efter det paa de foregaaende Thing Passerede tilstrækkelig at have vaakt Regjeringens Opmærksomhed til virksom Fremfærd i Sagen. Det viste sig imidlertid ikke at være Tilfældet, og Stortinget tog som bekjendt i 1854 selv Sagen i sin Haand paa den af Baggerud i 1851 foreslaaede Vis med den Afviselse, at man gjorde Medlemmernes Antal større. I Forbindelse hermed maa nævnes hans Forslag i 1854 om Gjentagelse af foregaaende Storthings Beslutning til Lov om Værnepligt, der blev gennemført ved L. af 26de Aug. 1854. Herved fik da endelig det længe uopfyldte Bud i Grundlovens § 109 om ligelig Fordeling af Værnepligtsbyrden, en Ordning, som i sine Hovedtræk fremdeles staar ved Magt trods alle de siden gjorte Endringsforsøg. Videre hører ind under hans Stræben for Folkefriheden Udtalelserne for en større Handelsfrihed paa Landet og Stemmegivning for aarlige Storting.

Forspørgt har han ikke været lystet paa Grundlovsforandringer. Statsraadernes Deltagelse i Stortingets Forhandlinger har han stedse modsat sig, naar undtages, at han i 1851 stemte for det Gaarderiske Forslag, der gif ud paa at aabne dem Udgang til Thinget ad reglementarisk Vej, hvilket Stortinget vedtog, men blev negtet Sanction. Ligejaa har han været imod Religionsfrihed for en Del af Statens Embedsmænd og har stedse været for Bibeholdelse af Odelsretten.

I sin Kommune har Baggerud været betroet forskellige Tillidshverv. Ved det første Valg, efterat Formandskabsloven traadte i Virksomhed, var han ikke stemmeberettiget; men, da det halve Antal Medlemmer ved Udlobet af de to Aar efter Lodtrækning udgif, blev han som stemmeberettiget indvalgt i Kommunebestyrelsen, af hvilken han siden uafbrudt var Medlem som Formand og tildels som Ordfører, indtil han i 1856 blev beskiftet til Lensmand, efter hvilken Tid han med Undtagelse af de to første Aar har været Repræsentant. Strax efter sin Hjemkomst fra Stortinget 1845 foreslog han Oprettelsen af en højere Almuekole for Lands Præstegjeld, hvilken Skole fremdeles er i god Virksomhed. Ved sin Udtræden af Kommunebestyrelsen i 1856 blev han som Erkjendtlighedsstegn for sin Virksomhed foræret en ved Sammenstød anskaffet, smuk Sølv-Kaffekande. Fra 1847 til 1856 har han fungeret som Forligelseskommissær; i sidstnævnte Aar undtog han sig for Gjenvalg.

Inden Stortinget har han været Medlem af Kirkekomiteen og fra 1854 fast Medlem af Militærkomiteen. Desuden har han været ind-

valgt i Valgkomiteen og andre specielle Komiteer. I sin Optræden har han været virksom Deltager i Debatte og har som Taler ofte vist sig i Besiddelse af adskillig dialektisk Færdighed. Med Rette fortjener han Anerkjendelse som en af de Fremragende blandt Storthingsbønderne.

„Mariehøst.“

(Af B. B.)

En af Grundtvigs elskeligste Disciple, gamle Pastor Fenger fra Kristianshavn, fik Ordet. Han ønskede til Text at tage „et gammelt Ord, som han troede, de vilde synes var et godt Ord; thi ikke alt det Gamle er godt“. („Nej,“ fastede Grundtvig ind; „men alt det Gode er gammelt!“) og han fortsatte med at fortælle, at gammelt var virkelig Ordet; thi det var nedskrevet af Peder Saale, og hvorlænge det havde levet, før han nedskrev det, vidste man ikke; — nu kunde de jo prøve, om Ordet tillige var godt; thi det lød, overfjet paa vort nuværende Sprog: „den Gamle lever, saalænge Gud vil.“ Da Grundtvig mærkede, det stilede mod sig, taug han; jeg iagttog ham under den hele Tale, der var inderlig og taktfuld; men det var Ingen muligt at se, hvad han sølte ved det. I det Hele befatter han sig ikke med Sentimentalitet; der var vist ikke mange tørre Djne uden hans; „men han er gjort af Sten,“ som en Dame, der staar ham nær, svarede, da jeg fortalte hende det; — „saamegen Styrke er mig rent imod,“ lagde hun til, og jeg kan forstaa det. I sine Gjæringer bliver han derved ogsaa ofte uforklarlig. Da Talen var endt, rejste Grundtvig sig igjen for at føre den Tanke ud, som Fenger havde vaakt hos ham, „at Intet gaar længere, end Gud vil“. Han anvendte det paa Danmark, talte om „Danmarks Lykke“ og mente, det var ikke Lykken, som havde sveget Danmark; men det var Danmark, som havde sveget Lykken. Han mente, at netop i en Gjærning som den nærværende var man paa Vejen til den igjen. Talen var mægtig, og Høre som Jugre vare bevægede; de istemte uvilkaarlig nedensaaende Sang, skrevet af Grundtvig i 1848, da det drog op med Uvej; Stemningen var dengang trykket som nu. Jeg kjendte ikke Sangen, man fortalte mig, at Folket selv havde i disse Ulykkens Dage fundet den frem, der var bleven sat en vakker Melodi paa den, og nu klang den over alt Land. Grundtvig sad og nikkede til Udtrykkene hist og her, sang Omfrø-

Jædreneland!

Ved den højsende Strand,
I den majgrønne Lund,
Ved det delige Sund,
Af de syngende Bøyer omfjøllet,
Sidder i du i Sorgen indhyllt,
Dog for dig er det bedste tilbage,
Thi end lever den Gamle af Dage!

Sort ser det ud,
Men almægtige Gud,
Dine Fjender tillands
Er og Fjenderne hans,
De er Fjender af Sandhed og Retten,
De er Fjender af Kjærligheds-Retten,
De har alle det Bæste tilbage,
Thi end lever den Gamle af Dage!

Maane og Sol
Sidde løse paa Stol,
Som et Lagen de gaar
Under alt hvad bestaar,
Dog din Ven sidder fast i det Høje,
Dvær dig vaager Fortjynets Die!
Lad kun Lovsang afse din Klage,
Thi end lever den Gamle af Dage!

Høst over Sol
Paa sin Reminge-Stol,
Om end Skyerne brast,
Sidder kjærlig og fast
Han som vegtede Landet saalænge,
End hans Bue har klangfulde Streng,
Og hans Bue skaar aldrig tilbage,
Tro i Red er den Gamle af Dage!

Mulbjord i Bryst
Ser den Høje med Lyst,
Der kan Solstraalen bo,
Der kan Himmelbyg gro,
Han, som hører, naar Mulbjorden juffer,
Den med perlende Taarer bedugger,
Med den Trost kommer Troen tilbage,
At end lever den Gamle af Dage!

Juglenes Nøst
Spaar om Dammemænds Høst
Under Mundharpe-Klang
Og Smaapigerens Sang,
Lykken vendes som Skibet paa Boven,
Lykken vendes som Bladet i Skoven,
Til den Lykke man aldrig saa Mage,
Saa end lever den Gamle af Dage!

Jædreneland!
Som paa Afgrundens Rand
Midt i Bølgerne blaa,
Stal du blomstrende staa,
Med din Maj og med dine Kjærminder,
Som en Nis med letspændende Kinder;
Du endnu har det Bedste tilbage,
Det saa gjent hos den Gamle af Dage!

Under Grundtvigs første Tale saa jeg en Mand komme hurtig ridende forbi Binduerne, hørte et Djeblit efter en Hund, som havde fulgt ham, at være i Slagsmaal med en anden Hund, fik saa endelig se Rytteren og Hunden arbejde sig frem i Mængden, som strax gav Plads; det var Præsten Peter Nordam fra Lyngby, Enkedronningens Sjælesørger, frivillig Feltpræst i sidste Krig, den originaleste Taler i Danmark. Det halve Kjøbenhavn er paa Fart ud til ham om Sommeren, hvor han taler i Kirke, Kapel, Skov, hvor der kun samler sig Nogle, som vil standse og bede til sin Gud. Han var nu kommet frem til Grundtvig, som skofede ham dygtig, fordi han kom saa sent. Han lo og snakkede, snakkede og lo, han tændte Jld paa Allesammen, endnu før han talte til dem. Han var en ret høj, underkæftig, skulderbred, bryststærk Mand, raff i alle Rørelser, korthalset, med tætklippet Haar, kort Bunde, stærke Bryn, stor, lige Næse, liden, leende Mund, liden Hage, smaa, tindrende Djne; han rejste sig forat tale efter Grundtvigs sidste Tale, og der kom Fryd og Smil i Alles Djne. Han begyndte med at stikke begge Hænder i Lommen, leede sig fremover og lo, idet han sagde raff: Jeg vil fortælle en Historie, det er mulig, jeg har fortalt den før; men jeg maa fortælle den, saalænge den er frisk i mig. Jeg kom fornylig gaaende fra min Nabo og hjem til Lyngby og saa da Luften bogstavelig formørket af Jugl; det var den lille Kornlærte — ikke den, der synger — den kom i Flokke og slog ned over Marken, Flok paa Flok, jeg har aldrig seet saamange Jugl, ikke engang i mine Tanter. Der var i hver Flok en Strid, en Sjau, en Hast og Hurlumhej, indtil som paa Signal hver Flok løftede sig og forenede sig til en eneste, — og da ophørte strax al Strid. Nu skede noget Mærkeligt: De fortættede sig bestandig mere og mere, de lagde sig ovenpaa hinanden Lag paa Lag, det blev til en eneste, sort, rund Kredts i Luften, omtrent som en Bordskive; man saa ikke engang Luften mellem deres Vinger. Jeg spejdede rundt, — ganske rigtig, fra Skoven kom to Høge susende, de sloge ikke ned, de fløj rundt, stødende mod Siderne, men uden at faa en Jugl løs. Da dette ikke lykkedes dem, bleve de som rasende, de tabte Besindelsen, de fløj mod hverandre, de slog ned midt i Skiven, der gav et Fald; — men disse to Høge, som man skulde tro kunde rive Kløerne fulde af saadan smaa Jugl, fik ikke en eneste løs. De fløj i Arrigskab rundt et Par Gange og saa til Skoven igjen. Men nu kan I tro, de smaa Jugle snakkede (for syngte kan de ikke; men snakke kan de!) Ja, der var en Snakken, en Flagren, en Jubelfest, — ja, jeg var rent fortunlet af det endnu, da jeg mødte gamle Ole i Skoven og fortalte ham det. Se, gamle Ole er En, som har Dine med sig, som der staar: „jeg er en Kulsvier, — men en Kulsvier, som tænker,“ (thi det er derpaa, det kommer an!) — og gamle Ole sagde: ja, saadant har jeg nok seet før, ikke med Kornlærken, men med Duer. Saalænge de holde sammen, ere de frelst, det nytter slet ikke Høgen; men gaar den udenfor, er den fortabt. Hør det, unge Venner, gaar Du

udenfor, er Du fortabt! Men saalænge I holde sammen, ere I frelst, sagde gamle Ole, og det er jo det, vi gjør her, vi samler Eder! Vi samler Eder i Kjærligheden til Fædrelandet og i Kjærligheden til Jesum Kristus, vor Frelsøser. Gaar Du udenfor, er Du fortabt; men holder Du sammen, saa frelser Du Dig selv! Husk nu det!

Ja, noget mere indtrængende i Ord, Stemme, Udtryk, — og saa den pludselige Vending, hvormed Du selv stillede midt i Historien, det var Dig, den gjaldt! Man fortalte mig følgende Anekdoten om Virkningen af en af hans Taler. Under et alvorligt Statsraad afbryder pludselig Marine-ministeren: „Nej, det nytter ikke, jeg kan ikke følge med, jeg kan ikke glemme Pastor Rørdam fra igaar!“ Og da dette gjentog sig med korte Mellemrum, maatte Statsraadet afbrydes og Marine-ministeren fortælle, hvad han ialverden havde hørt af Rørdam. Jo, han havde sagt Noget, som han indledede paa følgende Maade: „Hør nu efter, for det, som nu kommer, — gjør Du ikke det, saa kommer Du lige luft i Halsede!“ — Han fortalte, hvad det var, og det gjorde ogsaa sin Virkning paa de alvorlige Herrer, og næste Søndag var en anden af Ministrene paavej derud for ogsaa at høre; han fortalte undervejs til sit Selskab, hvad der var passeret i Statsraadet, og saaledes kan jeg indstaa for, at det er sandt. Jeg meddeler det, fordi jeg mener, at saadan skulde en Præst være, han skulde kunne forstyrre det alvorligste Statsraad med Grindringen om sit Ord.

Pastor Rørdams Tale idag fulgtes af „Mødersmaalet“, som jeg haaber, Alle kjende, hvorfor jeg her ikke aftrykker Sagen. Bestyreren talte saa et Par klare Ord til Afslutning, idet han takkede dem, som saaledes havde hjulpet ham; „thi vel begyndt er halv fuldendt.“ — Efter endt Højtidelighed gjorde jeg nærmere Bekjendtskab med flere, deriblandt ogsaa med Præsten Busch, en bekjendt Theolog af dem, som staa Grundtvig nærmest. Jeg talte ogsaa med en Skolelærer der fra Gnen „en Friskolelærer“, d. v. s. En, som havde oprettet en Friskole i Sognet, hvor Børn fik Undervisning mod en aarlig Godtgjørelse af 4 — fire — Spd. Af saadanne Friskoler er der i Danmark nu over 100. Strax en offentlig Mueskolelærer ikke til Tilfredshed skjøtter sit Kald, har han en Friskolelærer ved Siden af sig. Et Distrikt ikke godt inddelt, eller synes en Del af det ikke om den religiøse Retning, hvori Undervisningen gaar, saa en Friskolelærer. Han havde idag to Elever med blandt dem, som begyndte paa Højskolen, derfor var han her. Han saa ud til at drive haardt Markarbejde i sine Fristunder og Ferier; thi hans Hænder og Lemmer vare ubarbejdede som Bondens, hans Dragt var ogsaa i Et og Alt Bondens. Men hans Oplysning var saadan, at man strax blev opmærksom paa ham, — og hvad jeg særlig lagde Mærke til: han følger med i det, som skrives, ikke blot i Bladene, men i Bøgerne.

Blandt de Damer, jeg talte med, var en ung fra „den fine Verden“, og hun var her, fordi hun havde givet de manglende Penge til det nye Skolehus! En fornem, smuk Pige i den Alder, hvori Baller og Koncerter og Theater og Udenlandsrejser særlig optager, brugte sine Penge og gav sit Hjertelag hid, til Bondegutternes Undervisning, det vakte jo min Forundring. I Forstuen hendes Jæger, paa Gaarden hendes elegante Vogn med to melkehvide Dyr, men hun selv bly og vakler midt oppe i Bevægelsen, og som jeg hørte, ikke hun alene, nej, nu sker dette forvæ, at de Rige og Store slutte sig til, — ja, han har faaet Fart i det, den Gamle! — Gud være lovet, han har ogsaa naaet os: jeg huskede Herman Anker, og har aldrig været ham saa taknemmelig som den Dag. — Jeg hørte meget om den Kjærlighedens Mand, eller Menighedens Mand, som strax daner sig, hvor den folkekirkelige Retning har faaet Raaderum, jeg hørte, den paa mange Steder skal være paavej at omdanne Livet blandt Bønderne. Der skal være indflettet blandt dem en Hjælpsomhed, Fordragelighed, munter Hjertelighed, som de fra Højskolerne hjemvendte Sønner og Døtre (thi man har nu ogsaa flere Skoler for Piger) altid giver ny Livskraft. Og Sagen skal lyde udover Markarbejdet og samle dem om Kvælderne, og der læses, der holdes Foredrag, snart opbyggelige, snart belærende, til sine Tider dandjes der ogsaa, kort, der er udviklet et Samliv.

Jeg tænkte paa mit Fædreland. Alt Stort og Godt, som møder os udenfor det, fører Tanken hjem. Man elsker det for det, som det har, og for det, som det mangler. Naar man ser, hvad større Rigdom kan gjøre, elsker man det, fordi det er saa fattigt og maa savne og vente. Naar man ser, hvad det alligevel har renere og ædlere i sin Ensomhed, saa elsker man det, fordi man kan være stolt af det. Og man elsker det, som man elsker sin egen Opgave, man sværger i sig selv, det skal frem, det skal frem! — leve gamle Norge!

Mormonerne.

I de store Byer i Udlandet gjøres der i enkelte Galehospitaller sige Tilstelninger, som plejer at findes i et stort Rigmandshus, idet Gjestebud, Dans, Sang og Musik tjener til Gæsternes Fornøjelse. Paa de bestemte Tider samles da de Gale i en stor Selskabsaal, pyntede som til Bryllup og gjør sig megen Umage for at være som de fineste Folk i store Selskaber. Ja det er ofte mærkeligt at se, hvor nøje de Gale kunne efterabe de moderne Skikke, og opføre sig saa net og pent, at en Fremmed ikke paa nogen Maade kan falde paa, at Gæsterne er uhyggelige, sindsforvirrede Mennesker, der holdes under Opsigt for ikke at stude sig selv eller andre. Man har flere Exempler paa, at en Fremmed under et Besøg paa sige Galehospitaller har taget fejl af de Gale og Hospitalets egne Folk, der intet mangler paa Forstanden og først aner Uraad, naar de Gale udgiver sig for Engle, Apostle, Kejsere osv. Ved saadanne Tilstelninger for de Sindsforvirrede opnaar man, at de finder Opholdet i Hospitalet nok saa godt, ja endog meget fornøjeligt, og at deres Helbredelse gaar lettere og hurtigere for sig ved, at de behandles, som man ikke vidste, at de var gale. Det Mærkelige ved det Hele er dog, at enhver Fremmed og Udvandret ikke paa nogen Maade kan skjønne, at hele Selskabet er uhyggelige Sindsforvirrede, ja at han endog efter at være underrettet derom, neppe tror andet, end at allesammen er stikkelige, fornuftige og aandsfriske Mennesker.

Det er omtrent saaledes, at det hænger sammen med Mormonerne; disse Folk er et Slags religiøst sindsforvirrede Mennesker, som i sin Stat i Nordamerika har indrettet sig paa almindelig Maade, har Regjering og Præsteskab, Theater og Skoler, Folkeforsamlinger og Statsmænd osv., aldeles som om det skulde være stikkelige Mennesker i en oplyst, europæisk Stat. Men naar den Fremmede og Udvandret saa faar at vide, hvorledes den hele Tilstelning hænger sammen, at den Mand, der styrer og steller med Alt, udgiver sig for at være en Guds Apostel og hellig Mand, at han fører et uterligt Liv og kalder nogle hundrede Fruentimmer for sine Koner, at han har en Trop Mænd, der myrder Enhver, der ikke opfører sig, som han vil, samt at alle disse Mennesker mestendels bestaar af Forbrydere og de mest uvidende Folk fra alle Verdens Kanter, — saa skjønner han, at Mormonerne kun er uhyggelige Mennesker, religiøst-sindsforvirrede, der er meget mere at beklage end dem, der maa holdes indespærrede i Galehospitaller.

At Mormonernes Lære virkelig har en flaaende Lighed med sindsforvirrede Menneskers Sidskaber og Tanker, kan man let skjønne, naar man faar vide Oprindelsen til den hele Tilstelning. Den Mand, der først fandt om Mormonlæren, hed Josef Smith; efter at have ført et uterligt Liv og var henfalden til mange Laster, blev han sindsforvirret og havde Syner, hvori han saa forunderlige Ting og tyktes at tale med Engler. Til andre Tider grov han i Jorden efter Penge og Skatter, som han troede var skjult der. Rigtig spillede gal var han dog ikke; thi han havde Njeblikke, hvori han kunde tænke fornuftigt; men hans Forstand var dog formørket, og i sin Pengeknibe faldt han paa at oprette en ny Religion, der kunde indbringe ham de Penge, som han trængte saa haardt til for at kunne ture frem i sit uterlige Levnet, og som han forgjæves havde søgt efter ved at grave i Jorden.

I 1821 havde han det første Syn, fortæller han; om han da var sindsforvirret, fortæller han derimod ikke. To Aar senere siger han at have

havt flere nye Mandesnyer, og i et af disse fik han den Tanke, at der i en Høj, kaldet Kumorah, skulde findes kostelige Skatte. Han var vel fremdeles i Pengeknibe. I en ny Mandstraværelse tyktes ham, at han ogsaa skulde finde to Tavler, sige som Moses havde paa Sinai Bjerg, og paa dem skulde en ny Religion være opskreven. Saa drog han da afsted for at hitte op Tavlerne, og saa fandt han nogle Stene, hvoraf han kaldte de to for Tavlerne og to andre for Urim og Thummim, og disse brugte han som Briller til at læse Skriften paa Tavlerne med. Disse Tavler har ingen faaet at se, og det var vel ikke noget at se heller.

Efter at der var hengaaet nogen Tid, havde han skrevet sammen en ny Religionslære, der skal være kommen istand paa den Maade, at Smith af en Kammerat af sig, der var Bogtrykkerpønd, havde faaet en Afskrift af en Historiebog, som en fattig Præst ved Navn Spaulding havde sat sammen. Dette fortæller Præstens Enke. At Historiebogen tog han en hel Del Ting og skrev op; men en hel Del synes Smith selv at have skrevet; thi det er saa sindsforvirret og tosset. Da Mormonbogen skulde udgives for at være en Religionsbog, saa blev der hentet mange Fortællinger fra det gamle Testamente, og derfor finder man ogsaa mange Jødekongers Navne i den, ligesaa Profeters endvidere: om „Vandringen i Ørkenen“, om „hellige Tavler“, som Jakob fik, om Krige, som Kong Benjamin førte, om Babels Taarn og Tungemaalenes Forvirring, om Jerusalem osv. Nu mente Smith, at han selv vilde være en Apostel, og saa skrev han op om Menneskenes Søns Komme og om vor Herres Jesu Kristi Fødsel, Død og Opstandelse samt Tilskyndelse til Amerika, og Joseph Smith udnævnes til at blive en Apostel. Altsammen er dumt og klodset sammenfat; men for Uvidende er Bogen ganske ful nok.

I Aaret 1830 tog han da fat paa at oprette en ny Religion, og dette skede da i New York. Da nogle Mennesker vare forsøgte til at tro ham, saa havde han, inden Aaret var omme, en liden Skare om sig, og disse drog i Maj 1831 vestover til Ohio, saa til Missouri, hvor de var, indtil Folket i 1838 slog en hel Del af dem ihjel paa Grund af deres Ugudelighed, og Resten blev drevet ud af Landet. De flygtede til Illinois, og Smith førte an. Der blev det til 1843; men Smith, som havde forkyndt Flerkoneriet for at tilfredsstille sine Risdets Lyster, blev paa Grund af sin Opsørsel arresteret, og da han ikke blev dømt fort nok, saa brød en Menneskemasse ind i Fængslet og skjød ham ihjel den 27 Juni 1844.

Det gik nu løs paa hele Mormonflokkens, der forfulgtes og dreves ud paa vilde Marken. Da fremtød Brigham Young, hvis Billede vi gengiver idag i vort Blad; han tilbød sig at være deres Anfører og blev valgt til Apostel. Med ham drog Flokken videre vestover, satte over Myrer og Floder, Bjerge og Dale og standsede ikke, før de kom midt ind i et vildt Land, som kaldes Utah. Her anlagde de en By, som Mormonerne kalder Zion; den ligger ved Saltsjøen. I 1847 var disse Uhyggelige komne i No og dannede nu den By, som vi afbilder i vort Blad.

Her har nu Mormonerne stelt det sige, at En kunde tro, at hele Befolkningen var stikkelige Mennesker. Ligesom de omtalte Galehospitaller til visse Tider er sige indrettede, at Alt ser stadfæst og fint ud, sige det Hele er gjort for at holde de Gale ved godt Mod og vænnes til sin Skjæbne, saaledes er ogsaa Mormonbyen saaledes tilstelt af deres Høvding Brigham Young, at det Hele hænger ihop, bringer ham ind mangfoldige Penge, men fremfor Alt saaledes, at de uhyggelige, forsøgte Mennesker kunne leve af strengt Arbejde, vænnes til sin Skjæbne, indtil de enten kan rømme bort eller bukke under i sit liderlige Levnet. For den Fremmede ser Udskiltigt i Mormonbyen nok saa gjaldt ud; men det ugudelige Liv holdes hemmeligt; over Nogen at tale eller handle fristeligt, saa bliver han dræbt af Høvdningens Udsendinge, hvilket ogsaa sker, om Nogen forsøger paa at rømme. For at Befolkningen kunde vore hurtigt, selv om ikke Nyforsøgte kom til fra andre Lande, lod Brigham Young fornøje Tilladelsen til at holde mange Koner, for at alle vogne Mandfolk kunde faa mange Børn; derved fik da ogsaa Befolkningen følge sit Risdets Lyster i en vederstyggelig Grad. Men Erfaring har vist, at Befolkningen paa sige Bis ødelægges, og derfor tænkes denne ugudelige

Lov at blive ophævet blandt Mormonerne. Imidlertid holder man det ikke hemmeligt, at det endnu er tilladt at holde mange Koner; thi det loffer altid Nogle over til Mormonerne.

Mormonerne bestaar nu af en 20,000 Mennesker, der vistnok ikke alle er sindsforvirrede som Josef Smith, men snarere ugubelige, moralsk fordærvede og højt uvidende Mennesker, hvem deres stygge Religionspaafund kun er et Middel til at føre et uterligt Levnet, tilvende sig Penge af Forførte og holde dem under Pidsken ved barbariske Love. Mange Mormoner er Forbrydere, der flygte ud fra skikkelige Folks Selskab og derpaa i Mormonbyen finde et nyt Sted for sine Bedragerier.

I Zion er man begyndt at bygge et stort Tempel tilhøjre af den brede Gade, som gaar midt paa vort Billede; Templet skal ligge mellem Tempelgaden og Tabernaklet. Men det ser ud, som om „dette Rige bliver splidagtig med sig selv“ og gaar sin Undergang imøde. Ugudeligheden og Galskaben har nemlig taget sig Overhaand i Mormonbyen, at Høvdingerne ikke kan holde Folket i Ane, og de tænker derfor paa at flygte bort til en eller anden Ø langt ud i Havet vest af Amerika, og dertil kommer, at det bliver vanskeligere herefter at forføre Folk til at blive Mormon; thi Oplysningen tiltager dog saapas, at Mormonlærens Bedragerier og Ugubeligheder bliver aabenbare for Alle, selv de mest Uvidende i de kristne Lande. Men endnu farer Mormonerne omkring, ogsaa i vort eget Land, og lurar efter ubefæstede og uvidende Mennesker, hvem de vil bringe i Ulykke for Tid og Evighed ved at paa-lyste dem en hedenff og ugubelig Lære.

Kristiania.

Den 7 Mars 1868.

Det sjælelige Tab, den norske Landbostand led ved Anton Rosings Død, er vistnok fortiden ikke opretteligt; thi det er vel umuligt at finde en saadan Mester i at skrive for Jordbrugerne eller at finde en saa hjertesvarm, kundskabsrig og utrættelig Ven af den norske Gaardbrugersklasse, som Anton Rosing overalt og af Alle blev aner-

kjendt for at være, især naar det gjaldt at udbrede Kundskaber og Indsigt i Bedriften. Men er ikke Tabet opretteligt, saa er det vel muligt at gjøre det mindre søleligt, og dette synes at skulle ske tilbels ved en Fortsættelse af Anton Rosings ypperlige Livsstrift „Norsk Landmandsbog“.

Af de Materialier og tilbels ogsaa ved andre Sager, end de Rosing efterlod sig, har P. Chr. Aashjørnsen udgivet „Norsk Landmandsbog for 1868,“ og man skal visse- lig finde, at denne Udgave i mange Henseender kan maale sig med Rosings egne.

Denne Udgave begynder med et vakkert Livsbillede af Anton Rosing, skrevet af Aashjørnsen; for dette Minde over den Afsdøde fortjener Forfatteren den bedste Tak. Dernæst kommer et Stykke af Anton Rosing om Chemien som Undervisnings- og Dannelsesmiddel for Landmænd; dette er Bogens første Stykke. De øvrige Artikler for Landbovesenet er: Om Bezelbruget, af P. D. Boyesen; Om Høstbeaffætningen, af Forvalter Aaser; Om Fællesskab og Udskiftning, af Eyvind Dahl, og Om Mellebruget, især med Hensyn til Afhjulingsmetoden, af Direktør Dahl. Denne sidste Artikel er især meget oplysende, ligesom ogsaa de andre maa siges at fortjene megen Opmærksomhed. Endvidere indeholder Bogen en grej og letfattelig Fremstilling „Om Torben og Lyulid“ af Professor Christie; en praktisk og dygtig Artikel om Ferskvandskuffierers lovmæssige Ordning af G. M. Hetting, der ogsaa benytter Anledningen til at fremhæve, hvilken indbringende Bisyssels, Ferskvandene kan afgive for Landmanden; og endelig har Professor Skjerve og Udgi-veren skrevet en Artikel om Heimdalsmyrene ved Trondhjem. Dette sidste Stykke vil naturligvis have mest Interesse for Stedets nærmeste Befolkning; men det indeholder ogsaa ypperlige Ting for Enhver, der har en saadan dyb Kapital som en Myr liggende paa sin Ejendom. Heimdalsmyren oplyses at have Torv til en Verdi af 7—10 Millioner Lønder Stenful, og naar dette skabelige Dække er taget bort og gjort i Penge, saa har man Grund og Jordsmøn til Gaarde og Ejendomme med Ager og Eng. Det kan ikke slaa feil, at disse Forfatteres Oplysninger maa gjøre Ofsigt og foranledige sjællfulde Under- søgelses af Vedkommende.

Efter de større Stykker kommer nogle Smaastrykker, hvoraf det „Om Ralving“ burde læses med den største Opmærksomhed af alle, der stalle med Kvæget; det er en grej og praktisk Jordemorslære om Kjøer. Ogsaa Stykket „Om Køllet hos Hesten“ er meget nyttigt; underholdende og oplysende er „Lidt Kvægstatistik“ og „Bøger for Landmænd“. (Kristiania. J. Dybbvad. Pris 36 s.).

— Smaa-rævene eller den hæsle Lyttes Smaastrykker af Mrs. Harriet Becher Stowe. (Skien, Ullebergs Forlag). Den bekendte Forfatterinde af „Dunkel Toms Hytte“ har i nærværende Bog givet en tiltalende Fremstilling af et meget vigtigt Emne. Den engelske Skik at indklæde

moraliske Sandheder i Fortællinger er her fulgt paa en heldig Maade. Vi ville anbefale denne Bog.

— Omrids af Verdenshistorien af Løjtnant D. C. Krogh; denne Skolebog er bestemt til Repetition af Historien, nærmest efter Prof. Daas Læsebog. Ordningen er ganske bra, men Krige og Konger er maaffe vel dominerende; imidlertid vil Bogen være god til Examenslæsning. (Bergen. Beyers Forlag. Pris 30 s.).

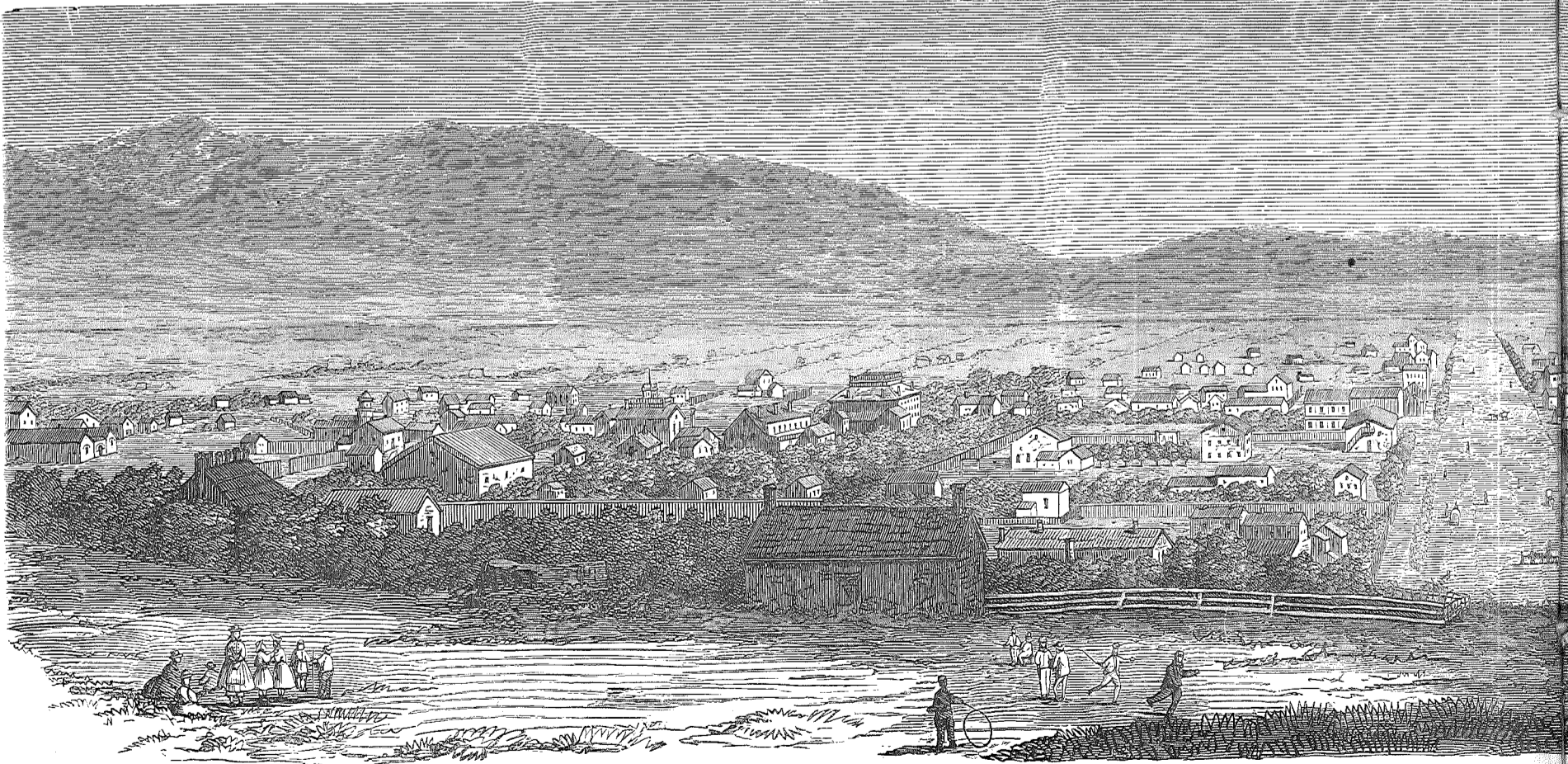
— Af „Vor Herres og Frelseres Jesu Christi Lignelser“ er 6te Hefte udkommet; af Dansk Ordrebog er 9de Hefte udkommet (begge Kjøbenhavn, Gyldenbaiske Forlag). Af „Samfundet“, Maanedsskrift, udgivet af Fr. Krebs, foreligger 3die Hefte, der ligesom de to foregaaende er meget underholdende og har velvalgte Emner. (Bjergens Forlag Kjøbenhavn.)

Af Nikard Nordraads efterladte Verser, udgivne af E. Grieg, er udkommet: I. Musik til Bjørnsøns „Maria Stuart i Skotland“, 2det Dplag. Den efter vore Forhold usædvanlig raske Affætning af 1ste Dplag viser tilstrækkeligt med hvilken Indest Publikum omfatter denne Musik, der hører til den Afsdødes smukkeste Frembringelser, og antages videre Anbefaling til dens Udbredelse at være usompen, da den tilbilsse vil finde Paaskjønnelse nok.

De vel bekendte Ingemanns Morgen- og Aftenfange med Musik, komponeret af C. E. F. Weyse, er udkommet paa Bøghandler Lunds Forlag i Kjøbenhavn. Melodierne er udsat til Brug for Skoler og Seminarier for 2 og 3 lige Stemmer af H. Rung og udmærker sig ved en Harmoni og Skjønhed, der visse- lig vil tilfredsstille enhver Musikhynder, om han vil gjøre sig nærmere bekendt med den lille Samling.

Af skandinaviske Blades Indhold i sidste Uge. Gøteborgs Arbejdsforening har i Aaret 1867 havt en Indtægt af 4,160 Spd. og en Udgift af 1,670 Spd.; i Aarets Løb var 1757 nye Medlemmer indmeldte. Vareomsætningen i Husholdningsafdelingen havde for Aarets sidste 9 Maaneder udgjort en samlet Sum af 42,357 Spd., samt et rent Overtid af 1,379 Spd., hvoraf 1,062 Spd. uddeles til Indskyderne.

Rigsdagens første Kammer har behandlet Udsalgets Forslag om at indgaa til Regjeringen med Anmodning om en sliig Ordning af Undervisningen i Latin og Græsk, at Græsk blir et valgfrit Fag. Af dem, der især anbefalede en saadan Lettelse for Skolebørnene, kan nævnes General Hagelius, Grev Wachtmeister, Hasselrot, Bergsted, Arrhenius o. fl.; især talte Bergsted med Varme for den nye Ordning; han ansaa den nuværende Ordning for meget uheldig og sammenlignede den med det tidspildende og ødelæggende Arbejde i en Trædemølle; at tvinge alle Børnene til at læse Græsk var højt skadeligt; thi mange havde ikke Brug derfor, ligesom ogsaa en hel Del, der



Skolehus.

Theater

Store Tempelgaden.

Mormonbyen

havde læst Græst, kjendte meget lidt til den græske Literatur og i det Hele havde liden Nytte af sit trættende Arbejde. Det var især Maaden, hvorpaa Undervisningen fortiden blev drevet, han klandrede, medens han prisste den engelske Undervisningsmaade; det græske Sprogs store Betydning godkjendte han, men saa en Overdrivelse i den tilbante Tro paa dets Uundværlighed, fandt at de Vilde i Montezuma kunde holde Taler i et ligesaa ophøjet og ædelt Sprog som Klassikerne, ligesom alle primitive Folkesagn var rige paa dannende Elementer. Forslaget bifaldtes med 45 mod 16 Stemmer.

— Medens et Udvalg af den danske Rigsdags Landsting behandler Forslaget om Valgmenigheder, vedbliver man i Danmarks forskjellige Egne at holde Møder for at drøfte Sagen og indsende Foreskillinger. Præsternes Optræden betegnes i mange Henseender slaaende lig den, Midtaldertidens katholske Gejstlighed brugte, og omend mange handle af Overbevisning, naar de agitere mod en friere Kirkeorganisation, saa har dog antagelig endel ladet sig lede af personlige Hensyn, idet de frygter den Konkurrence, den nye Lov vil aabne. Dgaa i Bladene skrives dels for og dels mod den nye Lov. Udfigterne til at Loven bifaldes skal nu være bedre end tidligere. — Landstinget har vedtaget et Lovforslag, der skal sætte Befordringen af Udvandrerne under offentlig Opsyn; Forslaget er sendt Folkethinget. — En Lov om Eftertryk er vedtaget og udstedt, den fastsætter at Ejendomsretten til et Skrift varer 50 Aar efterat det sidst udgaves af dets Forfatter.

— I „Bergensp.“ har indsendte Artikler opfordret til Afholdelse af Menighedsråd; Opfordringen er nu velvilligt imødekommen af Byens Sognepræster, og et Menighedsråd for Nyrkens Sogn er berammet. Man vil forsøge paa at faa Menighedsråd indført som en fast Ordning. — Samme Blads Redaktion anbefaler aarlige Storting og lover sig meget Godt deraf.

I „Kristiansands Stiftsavis“ opfordrer Redaktionen Stibsredere og Sjømænd til at understøtte to nye Kvindeforeninger, hvoraf den ene skal arbejde for Sjømandsmissionen, den anden for Hjælp til fattige Gutter, der skal gøre sin første Tur tilsjøs.

I „Trondhjems Stiftsavis“, foreslaar Hr. D. S. Høyem,



Brigham Young.

at Almueskoleforeningen i Trondhjem skal indgaa til Kirke departementet med Andragende om, at man ved Almueskoleundervisningen dersteds faa løffe Brugen af store Forbogskaaver undtagen i Egennavne og efter Punktum. En saadan Ordning er tidligere godt anbefalet af Bestyrerne af Mars og Voss's Skole samt af Prof. Daa.

Skens „Correspondenten“ mener, at Lunkenheden for Deltagelse i Valgene til Stortinget ogsaa for endel kan komme deraf, at Valgene finder Sted paa en Tid, da en stor Del af Sjømandene er ude. Redaktionen henstiller derfor til Valgbestyrerne at ordne dette paa en bedre Maade, omtrent som i Tønsberg, hvor Valgene stier tidligere, og

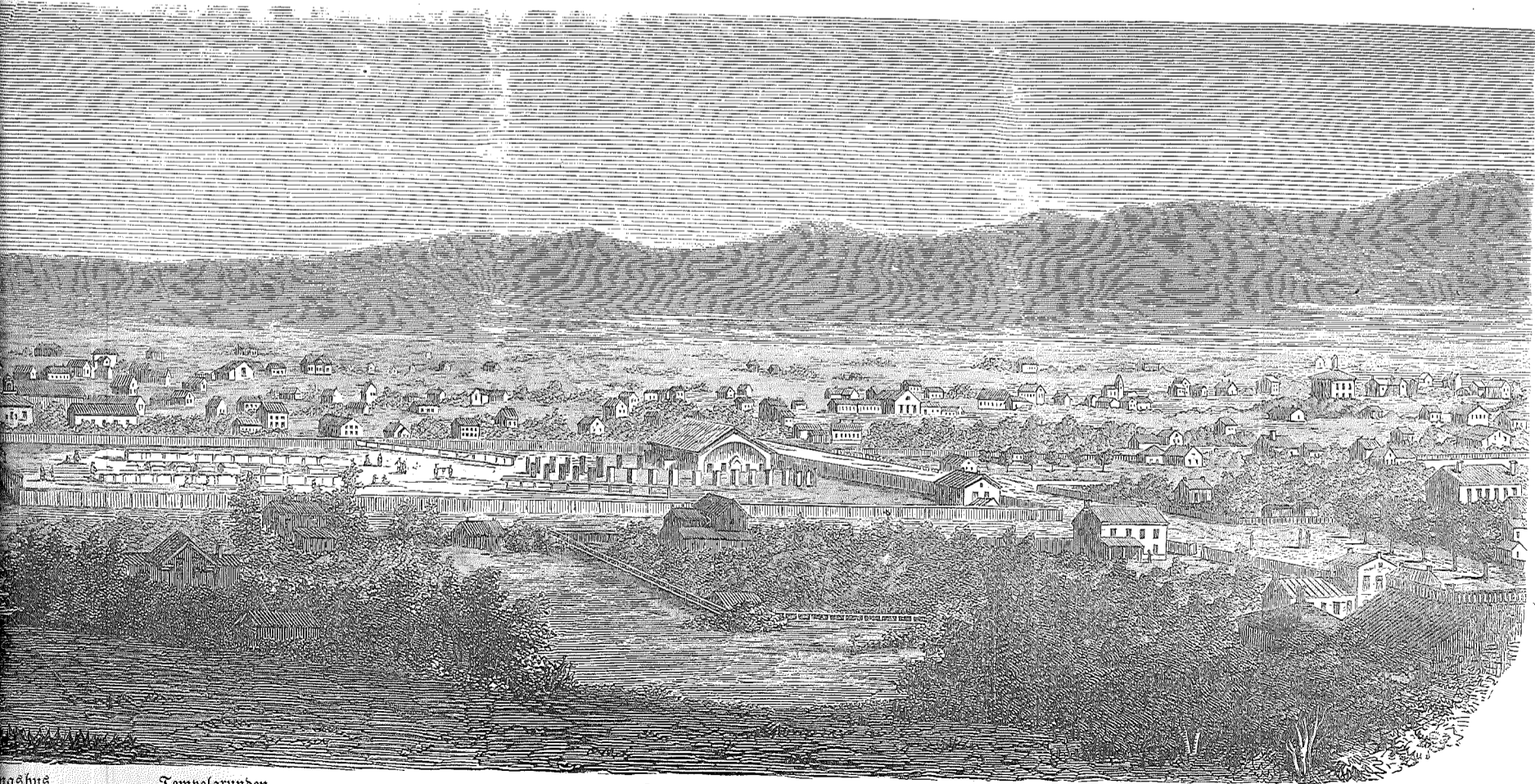
hvor Deltagelsen deri er meget større end i andre Byer.

De sidste Begivenheder.

De franske Blade vedblive at bringe Beretninger om Ruslands truende Sammenbragning af Tropper langs dets sydvestlige Grændser. De russiske Blade vedblive ligesaa ufortrødent at erklære disse Efterretninger for Døspind; men der er ingen, som længer tvivler om, at Tingen har sin Rigtighed. Et velunderrettet fransk Blad forsikrer, at Rusland ikke, som tidligere meddelt, har ladet sig nøje med at opstille 200,000 Mand ved sine vestlige Grændser; men at det her har samlet næsten alle de militære Kræfter, over hvilke det raader. „Omtrent 500,000 Soldater ere dragne sammen langs Grændserne mod Tyrkiet og Østerrige, og det er aabenbart Ruslands Hensigt paa en Gang at angribe Wien og Konstantinopel, medens Prøjsen skal holde Frankrige i Skak.“

I Forbindelse hermed staar de mistænkelige Besælgelser, som finde Sted i Donaufyrstendømmerne, Rumænien og Serbien, og som længe have været Ojenstand for den franske og østerrigske Presse's Opmærksomhed. Dgaa disse er af de russiske Blade og deres prøjsiske Forbunds-fæller med den største Fræthed blevne erklæret for Døspind og Paafund. Men hvorledes det forholder sig hermed, kan ikke være tvivlsomt, efterat Moniteuren har omtalt Sagen somen meget alvorlig og endog tilfjænbegivet, at Vestmagterne og Østerrige have fundet sig foranledigede

til at give Regjeringerne i Donaufyrstendømmerne en Advarsel med Hensyn til deres mistænkelige Forhold. Det kan ikke være tvivlsomt, at disse Regjeringer have givet sig fuldstændig ind under Ruslands Indflydelse, og at de i dets Interesse arbejde paa at fremkalde en Krig med Tyrkiet, fra hvis Overherredømme de saaledes ganske ville løsrive sig. Planen synes nærmest at gaa ud paa at vække Dyrer i den til Donaufyrstendømmerne grændsende tyrkiske Provins Bulgarien, hvis Befolkning regnes for en slavisk Stamme, skjønt den er stærkt opblandet med andre Elementer, og da Bulgarene er et ganske uoplyst Folkesæd, som formodentlig er lidet tilgjængeligt for panslavistiske Præfener,

Søhus.
Saltjøen.

Tempelgrunden.

Tabernaklet.

Naarhus.

maa hertil anvendes de kraftigste Midler. I begge Donaufyrstendømmernes Hovedstæder, Belgrad og Bukarest, har der dannet sig saakaldte „Slaviske“ Kommitteer; langs Grændserne mod Bulgarien famler der sig talrige, væbnede Friskarere, som kun vente paa et Signal for at gaa over Donau, i Bukarest ophobes der store Forraad af Vaaben m. m., og alt dette foregaar under aabenbar Beskyttelse fra Regjeringernes Side.

Der er i Donaufyrstendømmernes Stilling, Interesser eller nationale Forhold Intet, som kan tjene til at forsvare eller undskyldte en saadan Politikk. Rumænien og Serbien kunne i alt Væsentligt betragtes som uafhængige Stater, og de skulde fornemmelig Frankriges Velvilje, at de have opnaaet denne lykkelige Stilling, saa at deres nuværende Holdning ikke alene er i Strid med deres sande Interesse, men ogsaa det groveste Brud paa deres Taknemmelighedspligt. De have intet at frygte fra Tyrkiets Side, desto mere derimod fra Ruslands. Heller ikke i de nationale Forhold ligger der nogen Opfordring for dem til at give sig ind under det farlige moskovitiske Beskytterkab. Befolkningen i Rumænien, det største og folkerigeste af de to Donaufyrstendømmer, tilhører ved Sprog og Herkomst de romerske Folk, og identisk var det Kæiser Napoleons Tante, da han antog sig Rumænernes Uafhængighedsstræben, at der her i et af den latinste Races Stammelande kunde dannes en stærk Formur mod den fremtrængende Slavisme. Uheldigvis blev en Prinds af det præsisiske Fyrstehus stillet i Spidsen for den nye Stat, og denne Prinds har ikke fornægtet sit Udspring. Han er forblevet at være Preussers, og er som saadan naturligvis de moskovitiske Interessesers pligtfuldige Tjener. Det er uidentisk ham og ham alene, hvem Rusland skylder, at dets Intriguer hidtil har havt en saa god Fremgang i Donaufyrstendømmene.

Men, naar en unational Regjering paa saadan Maade forraader Landets Uafhængighed og sande Interesser, synes det urimeligt andet, end at der hos Folket selv maa rejse sig en stærk Opposition. Der har ogsaa allerede vist sig gode Tegne til, at dette er skeet eller vil ske. Et udbredt rumænsk Blad har fornyslig bragt en Artikel, der paa det stærkeste udtaler sig mod Regjeringens russevenlige Politikk. „Frankrige, heder det i denne Artikel, er i høj Grad interesseret i, at der i Orienten gives en stærk Stat af den latinste Race, som kan tjene til Bøvsærk mod den moskovitiske Væggerrighed, medens Rusland tværtimod er interesseret i at se os svage og delte; thi vi ere en Hindring for dets Planer i Orienten, da vi ligge mellem det og den slaviske Befolkning i Tyrkiet. Vi behøve ikke at ty til Pøsskæerne for at faa at vide, hvad det hellige Rusland forstaaer ved Retfærdighed og Nationalitet; vi have jo selv smagt det russiske Skjætsherredømme, under hvilket Magten var lagt i Hænderne paa en russisk Konful, som lod alle uafhængige Mænd landsforvisse eller kaste i Fængsel, medens de Kanoner, som vare opplantede paa Torvene, mindede os om, hvad der vilde ske, naar vi dristede os til at optræde som et frit Folk. Den eneste nationale Politikk udadtil bestaar i et Forbund med Vestmagterne, af hvilke vi have alt at haabe, ogsaa vor nationale Uafhængighed, saasnart det Øjeblik er kommet, da dette Spørgsmaal kan rejses med Udsigt til Held.“ Ogsaa i det rumænske Deputeretkammer, hvor Sagen er bleven bragt paa Bane, er lignende Ansættelser kommet til Orde, og endelig har et Telegram fra Bukarest meddelt, at Senatet med tre Stemmers Majoritet har givet Regjeringen et Mistillidsvotum, hvad der uden al Tvivl maa settes i Forbindelse med den Uvilje, som Regjeringens russevenlige Politikk har fremkaldt.

Den aabenbare Fremtræden af Ruslands Udsidelsesplaner i Orienten har allerede ogsaa havt en anden god Virkning, idet den har bragt England til at slutte sig nærmere til Frankrige og Østerrige. Det engelske Ministeriums Organ, Morning Herald, har stadfæstet de franske Blades Meddelelser om, at der herfter fuldstændig Enighed mellem de nævnte Magter i den orientalske Politikk, og udtaler i de stærkeste Udtryk sin Tilfredshed hermed. Østerrige er efter Bladets Mening bestemt til at blive Midtpunktet for de nye Stater ved Donauen; thi Kæiser Frants Joseph har opgivet det fordærlige Helstatssystem, og den frisiske Politikk, som den østerrigske Regjering nu bespølgeliger overfor Monarchiets forskellige Lande og Nationaliteter, vil sikkert efterhaanden øve en saadan Tiltrækning, at alle Lande langsmed Donauflydningen forene sig til fælles Forsvar under Østerriges Ledelse.

Afhæder.

En Folkehøjskole i Sandanger. (Brev fra Allensvang, Februar, til Norsk Folkeblad). „At den Undervisning, Almuuskolen hidtil har givet og vel endnu i lang Tid formaar at give, ikke er tilfredsstillende til, at man ved dens Hjælp kan drive sine egne Systere med Held og langt mindre overtage de Hverv, som Samfundet i stedse stigende

Grad paalægger sine Medlemmer, har længe været erkendt af Mange her i Kinservik. Derfor har Oprettelsen af en Lærestift, der paa det Grundlag, Almuuskolen giver, kunde give en videre gaaende Undervisning i de for Livet dannede og nyttige Kundskaber, ikke alene været anset som gavnlige, men ogsaa virkelig været paatænt. For en Del Aar tilbage var en saadan Skole nærved at komme istand. En nu afdød Mand herfra, der var i Besiddelse af en ikke lidet Formue, havde givet Haab om at flyde til en hel Del Penge. For at sikre sig en duelig Lærer underhandlede man med og havde ogsaa Haab om at have erholdt en Mand, hvis Ansættelse som Lærer er en sikker Borgen for, at Skolen, hvis den var kommen istand, virkelig var bleven en Lykkestang for Folkeoplysningen her i Egnen; men Manden, der havde givet Haab om Midlerne, traf sig tilbage, og Planen strandede dengang. Alligevel har Planen ikke været opgivet. De nødvendige Midler har de for Sagen interesserede haabet at erholde af det Overflod, Kinserviks Sparebank i en Række af Aar har havt, og som allerede er voget op til en anseelig Sum, hvilken jo efter Sparebankens Plan skal anvendes til gavnlige Bjemed for Præstegjeldet. Tillige skal en Hædersmand hos os have bestemt, at 2,500 Spd. af hans Formue skal efter hans Død anvendes til en saadan Skole. Vi have saaledes igen Haab om med Tiden at faa Skolen oprettet, og en saadan Lærestift bliver efterhaanden mere og mere nødvendig. Sandsen for Oplysning er vakt og er i Tiltagende. Bevis herpaa sees deri, at ikke faa unge Gutter enten skaffe sig Undervisning ad privat Vej eller især søge hen til en Skole. De Lærestifter, som ere nærmest og derfor især mest besøgte, ere den højere Almuuskole paa Voss og Seminariet paa Stordøen; men da begge disse Skoler har til Formaal at uddanne Skolelærere, egne de sig ikke som Oplysningsanstalter for dem, der ikke ville indtræde i Skolens Tjeneste. Folkehøjskolen paa Sagatun har ogsaa været besøgt af tvende opvakte, unge Mænd herfra, og det var saare ønskeligt, at ret Mange vilde følge Exemplet; men da det er forbundet med ikke smaa pekuniære Opoffelser, er det at befrygte, at Antallet af dem, der søge hen til denne Lærestift, ikke vil blive stort. Dette gjør nødvendigt, at den paatænte Skole hos os snart maatte blive oprettet. Endstjønt man er enig i Gavnligheden af en saadan Lærestift, saa er det at befrygte, at man ikke bliver strar enig om, hvorledes den skal organiseres. Omend maatte Flertallet af dem, der ønske Skolen oprettet, er for en Ordning lig vore Folkehøjskoler, saa vil en Del — og af denne Del saadanne, der maatte have mest Indflydelse — at Skolen skal blive oprettet som højere Almuuskole og Lærerskole. Derved kunde man vistnok have Haab om at erholde et aarligt Bidrag af offentlige Midler; men Hensigten med Skolen vilde derved ingenlunde naaes. Vore højere Almu- og Lærerskoler have som almindelige Dannelsesanstalter en Ordning, der hverken er tidsmæssig eller sparende til den vaagnende Folkeaaands Krav, og som Lærerskoler blir de mere og mere overflødige; thi de maa betragtes som ekstraordinære Anstalter for at skaffe Almuuskolen de forpøgede Lærere, som Skoleloven af 1860 gjorde nødvendige. Seminarierne vil nok om ikke lang Tid skaffe os de nødvendige Lærere i Almuuskolerne. Derfor maa, som ovenfor antydet, den paatænte Skole i Kinservik faa en Stikelse som vore Folkehøjskoler. Derved vil Hensigten med dens Oprettelse bedst kunne naaes, og det er at haabe, at Folkets Begreber maa efter hvert Klars, saaat man ser Nytten af en saadan Ordning, og at man ikke blot af pekuniære Hensyn lader sig binde til en Ordning, som man maatte betragte med Misnag, og som lidet vilde tilfredsstillende Trangen til virkelig Oplysning.“

Det skal visseelig glæde Enhver, der har Sans for god Folkeoplysning, at Tanken om Folkehøjskoler tiltaler vore Bønder, for hvem de især have stor Betydning; det er vort Haab, at det ikke vil vare længe, ingen Bønderne selv tager Sagen i sin Haand og staber sig nye Dannelsesanstalter, sliq som Folkehøjskolerne er.

Nordmændene og Finnmarken. (Brev til Norsk Folkeblad fra Finnmarken). Det er vistnok ikke saa meget at undres over, som det er at beklage, at den Del af Norge, som benævnes Finnmarken, er saa fremmed for Størstedelen af det norske Folk. Sikkert er det imidlertid, at det er saa, ja indtil den sidste Tid — og rimeligvis er det saa endnu — have de allerfleste ikke vidst og heller ikke anset det Umagen værd at vide mere om Finnmarken, end at det er „et Land, som ligger saare højt oppe mod Nord.“ Og dog er der neppe nogen Del af Landet, som mindre taaler at overlades til sig selv og som for at undgaa en truende Fare mere trænger til at omfattes med Folkets Interesse end netop Finnmarken. Saalænge det maa være enhver Nordmands Ønske, at Finnmarken skal være norsk, saalænge er det ogsaa nødvendigt, at hans Tanke paa denne Del af Landet vider sig ud over hin tarvelige geografiske Sandhed, hvormed man hidtil har nøjet sig.

Den Sag, i hvis Interesse Finnmarken kræver Opmærksomhed, maa netop være en hele Folkets Sag; thi den er Norstidens Redning fra Undergang inden Landets egne Grænser.

Finnmarken har som en naturlig Følge af de historiske og geografiske Forhold aldrig kunnet udmærke sig ved en ægte og kraftig norsk Befolkning og gjør det allermindst nu, da den fremmede Indblanding Aar for Aar bliver mægtigere og mere fremtrængende. Til at modstaa denne er det norske Element i Finnmarken altfor svagt og trænger nødvendigvis Hjælp og Støtte fra de andre Dele af Landet, i hvis egen Interesse en saadan Deltagelse maa være.

Naar vore „Maalmænd“ klage over, at hele det egentlige norske Folk har maattet lide og endnu tildels maa lide den Tort at se sin Nationalitet ringegattet og underkuet og sine Særmærker udslettende, da er dette vistnok en i høj Grad velgrundet Klage, og det er visseelig et overmaade priseligt og ønskeligt Stræv, det, der gaar ud paa at hjælpe Folkemaalet til sin Ret og paa at befri den norske Folkeand fra det danske og tydske Nag, der gennem Aarhundreder har trykket den. Men ligesom dette Stræv lidet eller intet Hensyn kan tage til Finnmarken og Folket der, fordi her saagodt som ikke findes hverken norsk Maal eller norsk Aand, — saaledes er det et andet Norstidensstræv af en noget forskjellig Art, hvortil her i høj Grad viser sig Trang.

Hvad det Stræv, som her er antydet, og som netop er begrundet ved den nysnævnte Mangel i Finnmarken, for Øjeblikket maa have til Maal, er at skaffe Finnmarken en talrig norsk Befolkning. Det er dog ikke blot Talrigdommen, det kommer an paa. Den norske Almue, der skal befolke Finnmarken, maa være kraftig og arbejdsdygtig og ialfald i den Forstand ægte norsk, at den med Varme omfatter Norge som sit Fædreland og virkelig føler sig og viser sig som runden af ægte norsk Mod.

En saadan Almue mangler Finnmarken: Den norske Befolkning her er forholdsvis faatalig baade ligeoverfor de gamle Arbeidere Finnernes og ligeoverfor den stedse stigende fremmede Indvandring*), og, hvad der er værre, den er for en stor Del af et meget daarligt Slags, uden Kraft og Liv. Kvænerne derimod, som hvert Aar i stedse talrigere Starer indflytte til Finnmarken, ere vistnok for det Meste raa og brutale; men de ere kraftige og ihærdige Folk og udmærkede Arbejdere, hvorhos de med stor Stivhed og Haardnakthed holde paa sit Sprog og sin Nationalitet, medens Nordmændene i Finnmarken i denne sidste Henseende ere i en skammelig Grad ligegyldige. Disse finde det fuldkommen i sin Orden, at de lægge sig efter Kvænernes Sprog for at gjøre sig forstaaelige for dem, hvilket ikke alene gjælder Almuesfolk, men ogsaa Bestillingsmænd og Forretningsmænd, ja man hører endog ikke sjelden Nordmænd tale kvænsk indbyrdes. Dette er vel et temmelig taalende Vidnesbyrd om, hvor svag Nationalfølelsen er blandt Finnmarkens Nordmænd. Finnmarkens oprindelige Indvaanere Finnernes ere endnu uslere end Nordmændene og tildels fornærmede de vel ogsaa Aar for Aar; men heri er der lidet Trøst, saalænge Nordmandskaben selv er saa daarligt repræsenteret, og selv er saa svag til at kunne modstaa den voldsomme Strøm af Indvandrere, som fra en anden Kant truer med aldeles at fortænge den ialfald fra visse Dele af Finnmarken.

Der mangler saare meget i, at Finnmarken, uagtet en Del af Norge, kan kaldes norsk i Ordets fulde og pæstelige Betydning, og der maa et alvorligt „Stræv“ til for endog i et nogenlunde tilfredsstillende Mon at opnaa dette; men, skal et saadant Stræv bære Frugt, siger det sig selv, at de Dele af Norge, der i Sandhed ere norske, maa deltage deri.

Hvad der af vore Landsmænd først og fremst kan kræves er, at de ikke længere vilde betragte Finnmarken blot som et underligt Taageland etsteds oppe ved Nordpolen, som forresten kan være os ligegyldigt; men at man skal blive sig fuldkommen bevidst, at det er en virkelig og sammenhængende Del af vort eget, klare Fædreland, der vistnok ligger langt mod Nord, men dog i mere end en Henseende er en meget vigtig og væsentlig Del af Landet, der ligesaa vel fortjener at kendes og holdes i Agt og Ære som enhver af Landets øvrige Dele.

Er først dette opnaaet, at Fordommen er udryddet og er afløst af nygternt og uhiblet Kjendskab til de finnmarkske Forhold, noget, hvortil Udgangen nu for Tiden maa siges at være forholdsvis let, da vil saare meget være vundet for Finnmarken. Thi Virkningen vil uidentisk være en Forøgelse i Nordmændenes Antal her. — Vi maa haabe, at vi da ikke længer skulle være Vidner til det lidet oplysende Syn, at Landets Børn i store Starer drage bort forat prøve en usikker Fremtid i en fjern, fremmed Verdens-

*) Forholdet er omtrent saaledes: 9,000 Nordmænd, 8,000 Finmer og 4,000 Kvæner.

del, medens store og stjerne Dale inden Fædrelandet selv ligge aabne og blot vente paa Brugere, dels ogsaa allerede ere optagne af et fremmed Folk, der bedre end Nordmændene har vist at sætte Pris paa, hvad Finnmarken har at byde.

For det samme Folk ligger vel ogsaa hele Næsten som et nærliggende Bytte, dersom ikke Nordmændene mere end hidtil søge at gjøre dem dette fridigt.

Det er maaske ikke usandsynligt, at Efterretningerne fra forrige Sommer om Guldrigdommen i Finnmarkens Elve allerede til Sommeren vil løkke en Del Spekulanter fra de sydligere Dele af Norge op til disse Egne, og hvis de første Forsøg give et heldigt Udfald, vil vel Aar for Aar flere og flere norske Guldsøgere gjæste Finnmarken. Herved vil vistnok endel vindes i den Sags Interesse, hvorom der her handles; men det er dog ikke egentlig til den Slags Næringsdrivende, man kan sætte sit Haab, naar det gjælder at repræsentere Nationaliteten og hævede den, og Savnet af en virkelig stærk, norsk Almue i Finnmarken vil fremdeles være tilstede, indtil Nordmænd for Alvor begynde at rydde og dyrke Jorden i de store Strækninger, hvor dette endnu ikke er gjort. Som saadanne maa først og fremst nævnes de vakre Dale i Sydvaranger samt Tanadalen.

Kongen ventes at komme hertil den 26de eller 27de Marts.

Endel Gasforbrugere her i Byen, der for en Tid siden nedsatte en Kommitte til at underhandle med Gasverket om Nedsættelse af de høje Gaspriser, er nu — da Underhandlingerne med Gasverket ikke er faldt ud efter Ønske — komne overens om iførelse af Gas at forsøge andre Belysningsmidler, navnlig Paraffin og Træolje. Dog agter man først at give Gasverket behørigt Varsel om at nedsætte Priserne.

En Rgl. Kommission er nedsat for at udarbejde Forslag til Forandringer for Landetatens Vedkommende i Lov af 10 Septbr 1842 ang. Diætpenge for Officerer og civil-militære Embedsmænd samt til Regulativ for Armens Afkønning under aktiv Tjeneste saavel paa Freds- som Krigstid. Til Medlemmer af samme er befuldmægtiget General-frigkommissær A. S. D. Bull, Oberst F. P. L. Næser, Major P. F. C. Møller, Kaptejnerne G. D. v. R. Michelet, J. Thue, D. C. R. Ruge samt Brigadeauditør J. B. Hansen.

Vejret. Efter nogle Dages Løvejr, har vi atter havt Frost, og nu er det fuld Vinter med godt Fjere. Isen er aaben fra Drøbak Fjorden ud.

Kæsebogen for Folkestolen og Folkehjemmet skal udkomme i 3die Dplag med et Antal af 50,000 Exemplarer.

Baarildbeskæftiget har i forrige Uge slaaet godt til; der fangedes 130—140,000 Lønder Sild i Spændestrik og 8,000 Lønder i Nordredistrik, og ialt er der nu opffilet tæt paa 400,000 Lønder. I de sidste Dage i denne Uge er der bleven ffilet endel i Spændestrik, men i nordre er Udfisgerne mørke; man tror Fisket snart er slut overalt og i det Hele taget vil blive meget daarligt.

De norske Fiskerier har i 1867, ifølge „Bergensposten“, givet et Udbytte af omtrent 10 Millioner Spd., hvoraf 2 Millioner er gaaet til Forbrug her i Landet, mens 8 Millioner blev udført. Sildefiskerierne havde givet over 1 Million Spd. mindre end Torfiskerierne. Ud-førselen gik fornemmelig over Bergen, der udførte for noget over 3 Millioner Spd., dernæst kom Stavanger med 885,530 Spd. og Kristiansund med 814,095 Spd. Aaret anses for at have været et godt Middelsaar, og den fiske-ridrivende Almue antages at have faaet 8 Millioner Spd. i Penge, Bytte og Fødemidler.

Melhus Bondevenforening har konstitueret sig, valgt Bestyrelse og vedtaget Statutter. Endel Diskussioner har fundet Sted om Udsiddelse af Stemmeretten, Forandring i Lovsættelse m. m.

En Bondevenforening er stiftet paa Indersøen. I et talrigt besøgt Møde — fortæller Indherredsp. — ved hvilket blandt Andre ogsaa Amtmanden og Advokat Richter var tilstede, diskuteredes de Spørgsmaal, der blev for-handlet ved sidste Landmandsmøde i Trondhjem. Forsørgt agter man at udverle sine Ansøelser, betræffende aar-lige Storkting, direkte Valg, Statsraadernes Deltagelse i Storktingets Forhandlinger etc., og man maa saalangt fra at misbillige en saadan Forening heller ønske den al mulig Fremgang.

Til Storktingsmænd for Hedemarkens Amt foreslaar 2de Gaardbrugere i Hamar Stiftst. Gaardbr. D. Nyhuus, Sagfører Heyerdahl, Gaardbr. A. Søhlie, Sagf. Schulze og Gaardbr. Holt. Stulde Nyhuus ikke kunne blive valgt paa Grund af Sygdom eller Valget af Holt ikke finde Bifald, opstilles Sorenfr. Norgren som en sær-deles dygtig og selvstændig Mand. Det ønske, man kan sige med ham, er, at han maaske vil anses for usjendt inden Amtet.

I Arendal viser Statteligningen for 1868 en stakte-belagt Formue af 3,471,500 Spd. og en fektbar Næring

af 378,590 Spd. By- og Næringskatten udgjør 13,500 Spd., hvoraf 9,000 paa Næring og Formue og 4,500 paa Husene. Fattigkatten udgjør 1,600 Spd. Den største Formue er anslaaet hos W. Fos til 215,000 Spd. med 21,000 Spd. Næring. Hans samlede Skat beløber sig til 598 Spd.

I Drammen har der dannet sig en Forening til at istandbringe en Ordning af den private Fattigpleje, saaledes at dens Virksomhed blev stilt fra det offentlige Fattigvæsen. Hensigten er at hindre Bedkommende fra at blive nødt til at ty til Fattigkassen, da det har vist sig, at de Trængendes Selvberedthed og Virkekraft lettere opretholdes ved Hjælp underhaanden, end naar de kommer paa den offentlige Fattigkasse.

Det bergenske Dampskibsselskab giver for 1867 6 Spd. for hvert 100 Spd. Aktiekapital.

Vinger Repræsentantskab har besluttet at optage 600 Spd. Laan til Indkjøb af Materialier i den Hensigt hermed at skaffe de Fattige i Vingers Præstegjeld nogen lønnende Beskæftigelse.

Til Kaptejlingen m. m. ved Stavanger har Formandskabet i Fredrikshald nedsat en Kommitte med det Øverste at træffe Forsøgninger til, at Byen ved Anledningen kan blive repræsenteret. Kommitteen har besluttet at indsamle Midler til Udrustning af en Hvalerbaad og en seilfyndig Mand. — Sømandsforeningen i Laurvig har besluttet Penge til derfra at faa affandt en Sejlbaad, og Bergens By har bevilget 300 Spd. til Premier.

Fredrikshalds samlede Formue antages ifølge den udlagte Ligningsforretning at beløbe sig til 2,078,100 Spd. Byskatten udgjør 10,213 Spd. 72 Skill. og Fattigkatten 9,662 Spd. 89 Skill. Den største Formue er hos Konsul Th. S. Stang 330,000 Spd., med 10,000 Spd. aarlig Indtægt, og han er ilignet en Skat af 1,124 Spd. 13 Skill.

Snefredene affædtkommer fremdeles Ulykker. I Naldal er efter Åftenbl. to Husmandsboliger bleve nedslagne, hvorved en Kone og hendes Datter omkom; to andre Mennesker laa begravne under Sneen i 1½ Døgn og blev da fundne ilive, men i højeste Grad medtagne. Videre berettes, at et Skred i Stordalen i det indre Fjeller begynder 2de Gaarde, Hegheim med 16 Mennesker, af hvilke 3 er gjenfundne i Live. I Sogndalsfjorden har fra Fjelbet Striken et Skred taget en Husmandsplads med Stuebygning, Stabur, Fjøs og Lade, tre Mennesker og Kvæg. Det lykkedes dog snart at faa de Ulykkelige fremdragne, og kun to Hjør og 6 Faar dræbtes. Gaarden Nygaard i Lyfster blev udtaget af et Snefred, hvorved 4 Mennesker tilfattede Livet, og hele Gaardens Besætning blev begravet i Snemaserne. — I et Brev til Ham. Stiftst. fra Opdal meddeles, at der i Tønsjets Almehjælp har gaaet et stort Snefred, som har fejlet væk og begravet 3 Gaarde — 62 Mennesker gif med, hvoraf 22 var opgravede og af disse igjen kun 7 i Live, men endnu færre med Livshaab. Til Bergensposten beretter Sognepræst Dan og Lensmand G. Mugaas, at Gaarden Sundal i Nærheden af Ramphammer paa Bejen til Kom blev rammet af et 1000 Alen bredt Snefred, hvorved 13 Mennesker mistede Livet, 31 Storfæ, 120 Smaafæ og derhos 1 Hest omkom. Snefredet over Gaarden Gjerven i Nordfryn bortførte 23 Personer, hvoraf 12 kom derfra med Livet. Dette Skred har forpørigt anrettet frygtelig Udølgelse, idet sammes Udstrækning antages at have været over en halv Fjerding Vej bred.

Misfjønsskibet Gieser er lykkelig ankommet til Falmouth.

En falsk Hundredalerseddell er fundet i Omkøb i Fredrikshald.

Hæderstegn. Didrik Sigbjørnsen Møi af Lunds Præstegjeld i Stavanger Amt har for lang og hæderlig Virksomhed navnlig som Forligelseskommissær faaet Medaljen for Borgerdaad i Sølv.

Ved Døden er afgang en af Arendals ældste og hæderligste Borgere, Hans Christian Fos i Alderen 82 Aar. I samme Alder er død forhenv. Major A. S. Schult paa Stenbjær.

Renighedsmøder skal afholdes i Nykirkens Sogn i Bergen til Behandling af Spørgsmaalet om den for Aftenfangen belejlige Tid.

En Dødsdom er i disse Dage bleven affagt af Højesteret over Hans Andersen Støhjen. Forbrydelsen bestaar i, at han i en — efter eget Udsagn — beruset Tilstand en Aften med Et fattede den Beslutning at tage sin Kone om Halsen og kvæle hende, hvilken Gjerning han derpaa fuldførte.

Skibskapt. S. C. Helmer er efter Gr. Ald. fra den engelske Regjering tilfattet et værdifuldt Teleskop som Anerkjendelse for sin Mennefjærlighed og Uegennyttighed ved Redningen af Mandskaberne fra det engelske Skib May.

Om Mormonernes frygtede Lære og barbariske Levemåde giver den norske Madam Julie Ingerees Oplysninger i Stockholm: hun har tidligere været i Kjøbenhavn og

holdt offentlige Foredrag om det Samme. Da hun har tilbragt en Tid i Mormonbyen ved Saltjøen, anses hun for at have paalidelige Efterretninger at meddele.

Maalkstræv. Det meget udbredte, illustrerede tyske Blad „Gartenlaube“ har en liden Redaktionsnotis, hvori alle Bladets faste og tilfældige Medarbejdere paalægges og anmodes om at holde fremmede Ord borte fra sine Artikler.

Cembrafuruen eller asiatiske Furu, der trives i Afriens koldeste Egne, er et Træ, hvis Frø antages at skulle kunne afgive en sund, nærende og velsmagende Føde for Befolkningen i Norden. Frøet kan opbevares i Konglerne uforandret i 10 Aar, og i Asien har flere halvvilde Stammer sin Vintersfode af dette Frø, der nydes med megen Glæde. Træet har en forholdsvis hurtig Væxt, idet man antager, at det vil kunne afgive Føde, naar det har naaet en Alder af 30 Aar.

Tjenestepigerne i Kjøbenhavn har et Slags Forening, som kaldes „Tjenestepigeheimmet“, hvor de opholde sig, naar de blive tjenestelede; i dette „Hjem“ faa de Kost, Logi og Undervisning i nyttige Ting med en liden Godtgjærelse og Besjærgelse af almindelig Tjeneste, som Vask, Røgning osv. Forrige Aar havde 95 Tjenestepiger taget ind i Hjemmet, hvor de dog ikke kan være mere end 4 Uger, da den Tid anses lang nok til, at de kan faa ny Tjeneste. Til Foreningen hører en Laaneindretning, der kommer Pigerne til gode. Foreningens Aarsindtægt havde været 762 Spd. og Udgifterne 362 Spd.

Englands Krig med Abyssinien gaar meget, meget smaat fremad, og noget Sammentræk er endnu ikke færdigt. Kejser Theodore gaar unda til uvejssomme Egne, hvorhen Engländerne har Møje at følge.

Grev Derby, Førsteministeren i det engelske Ministerium, har nu maattet udtræde paa Grund af Sygdom. Førsteministerens Post er nu bleven overtaget af Disraeli.

Lord Russell har siden han fratraadte Ministeriet i England været Leder for Oppositionen i Parlamentet, det saakaldte Whigparti. Nu har han i et aabent Brev til en af sine Venner tilkjendegivet, at han maa opgive sin Tillidspost og give Plads for yngre Kræfter, da han forudser heftige Kampe i Parlamentet om det irske Spørgsmaal, som han af Alderdoms Svaghed ikke tror at kunne føre til Sejer. Til sin Eftermand udpeger han den forhenv. Minister Gladstone og fremætter tillige sine Ansøelser om en Ordning af de irske Forhold.

I Schweiz søger man nu at faa en Forandring i Statsforordningen, saaledes at Embedsmændenes og Pengemagtens Indflydelse paa Lovgivningen bliver mindre, end den nu er. End videre fordres, at en ny Lovs Stadfæstelse skal ske ved Folkeafstemning, samt Afkasselse af dobbelte Valg, Formindskelse i Militæruddgifterne, Skatteforandring osv. Bevægelsen er meget udbredt.

Dødsstraffen er paany indført i Kanton Freiburg i Schweiz. Adresser var afgivet baade mod og for Forslaget, der sejrede med 51 Stemmer mod 34. I Sveriges andet Kammer er et Forslag om Dødsstraffens Afkasselse forkastet med 100 mod 69 Stemmer.

Den nordamerikanske Krig mellem Norden og Syden kostede Norden 275,389 Soldater, hvoraf 30,642 frivillige, der Alle tilfattede Livet, medens desuden 208,000 Soldater blev gjort ufærdige.

Præsidenten i Nordamerika er sat under Anklage, væsentlig paa Grund af at have affædiget Ministeren Stanton uden Senatets Samtykke.

Ledigt. Kasferer- og Bogholderposten ved Forsøgund Sparebank (500 Spd.); Fyrvogterposten ved Feiken Fyr (350 Spd.). Pedelposten paa Universitetet (fri Bolig og Brænde samt 180 Spd.)

Rettelser. I den i Grans Præstegjeld ledig averterede Læropost staar Røstholdsgodtgjørelse 1 Ort 6 Skill. ugentlig — skal være 1 Spd. 6 Skill. ugentlig.

En Skolelærerpost i Veigudals Sogn i Evje Præstegjeld for trende Krestje nemlig, Fjermedals, Sundstøls og Hjemdals Krestje er ledig: Skoletiden er 24 Uger tilfammen. Lønnen er 1 Spd. pr. Uge samt Røsthold in natura. Ansøgninger om denne Post stilledes til Kristiansands Stiftsdirektion indsendes inden 6 Uger fra Dato til Underkænde.

Evje Præstegaard den 17de Februar 1868.

G. J. Dietrichsen
Sognepræst til Evje.

W o l e w

udkommer hver Søndag og kan tinges paa nærmeste Posthus overalt i Landet samt direkte til Redaktion og i Dødens Expedition, Dvre Slotsgade No 16 og hos Boghandler Cammermeyer, Kirkegaden No. 20. Prisen 6 Ort om Aaret og 3 Ort halvvaarlig foruden Postporto. De, der samle 3 Abonnement og indsende Betalingen fra disse, faa et hte Exemplar frit.

Formedelst Omstændighederne avterres paantst den ledige Lærerpøst i Navisbalds Kreds, Dieftads Præstegjeld, med en aarlig Løn af 45, fritidsp. 50; om de øvrige Vilkaar, se dette Blads No. 5 og 6 for 1868. Ansøgnin- ger, stiledes til Kristiansfands Stiftsdirektion modtages af Skolekommissionen til 23de Marts. Da mange Ansøgere allerede have meldt sig, ansees disse som om de vil ved- blive, hvis til nævnte Datum Intet fra dem hertil ind- løber.

Dieftads Skolekommission pr. Arendal, 24de Februar 1868.

Kirkefangerposten i Dale Sogn, yttre Holmedals Præstegjeld og den dermed forenede Lærerpøst ved Dale faste Skole er ledig. Kirkefangerens Indtægter ere omtrent 50 Spd. aarlig, og som Lærer har han 40 Spd. samt i Kost- holdsgodtgjørelse 20 Spd. aarlig for 200 Skoledage. Den Ombydet tillagte Gaard, paa hvilken der hviler Aar til en Person, og hvoraf der haves 1/2 Spd. i aarlig Afgift til Communcakassen, er godt bebygget, fører 6 Stortreuerer og har en Apling af omtrent 14 Tønder Havre og 40 Tønder Potetes aarlig. Da Dale Kirke har Orgel, pusses denne Pøst besat med En, der er kyndig i Orgelspil, hvor- hos Kirkefangeren forpligtes til uden nogen særskilt Godt- gjørelse at betjene som Organist ved de almindelige Guds- tjenester. Ansøgnin- ger om denne Pøst, stiledes til Bergens Stiftsdirektion, kunne indsendes inden 6 Uger fra Dato til yttre Holmedals Skolekommission.

Dale den 17de Februar 1868. P. L. Smith.

Bestyrerindeposten ved Sarpsborgs private Pige-skole

Bliver ledig fra 1ste August d. N. Skolen har 3 Klasser med 3 Lærere. Undervisningstiden bliver indtil 30 Timer ugentlig i de almindelige Skolefag samt Sprog, navnlig Lydsk, og, om forlanges, Engelsk samt Begyndel- sesgrundene i Fransk. 3 Maaneders gjensidig Ophøvelse. Lønnen, 180 Spd. aarlig, vil blive forhyret til 200, om Sko- lens Søgning tillader det. Ansøgnin- ger indsendes inden 15 Marts førstkommande til

Sarpsborg, 15de Februar 1868.

M. Balchen,
Sognepræst til Sarpsborg.

Et smukt og snilt Pigebarn, 1/2 Aar gl., ønskes bort- leiet til en barnløs Enke eller et Par barnløse Folk af god Familie, helst i en af Bygderne om Christiania eller en af Byerne langs Fjorden. Godtgjørelsen vil blive rigelig. Billet mærket „Lina“ bedes neblagt i dette Blads Expe- dition inden 1ste Mai.

Gaard tilsalgs.

De Nielsen Bjordal agter at sælge sin betydelige Eiend- om Gaarden Bjordal, af Styld 17 Daler 60 Skilling. Gaarden, — der er beliggende ved Fulsat-Fjorden i Ladøis Præstegjeld paa søndre Side af Sognefjorden og omtrent ligesoverfor Badens-Fjorden, — har en betydelig og god Waandstos og Birkestov og en Del Furustov, samt Saug- brug og Dværnebrug, og har en god Beliggenhed i en flad Dal. Jordveien kan med Letthed forbedres og videre opdyrkes og udvides og ere Gaardens Huse i god Stand, et stort og godt Baaningshus er nylig opført af Ny. Gaarden er som Følge af dens Beliggenhed meget letrugt og har betydelige Havnegange, hvoraf Vaar- og Høst- Stølen spæder lige til Hjemmarten. Gjennem Eiendommen, der optager hele Dalen, løber en Elv, der er stiftet for Fiskeudklæning og falder der undertiden Silbesfæle i Fulsat- Fjorden.

Salgsconditionerne ere billige og ville saameget, som muligt, blive lempede efter Kjøberens Ønske. Liebhabere be- hage at henvende sig til Eieren pr. Badens Postaarneri i Sogn.

Brandforsikrings-Selskabet „NORDEN“

overtager Forsikringer i Landdistrikterne paa alminde- lige Landbonærings-Gjenstande til 1/4 pCt. eller 30 Skil- ling af 100 Spd. for Aaret; man henvende sig til Hovedcontoiret i Christiania eller nærmeste Agent.

Jacob Ihlen. H. F. Løkke. Olaf Olsen.
M. Langaard. J. Birch.

C. F. Gjerdrum,
adm. Directeur.

Quebec—Amerika.

De hurtigseilende og i Passagerarten fordelagtige be- kendte Skibe „Flora“, ført af Capt. Jørgensen og „Jauna“, ført af Capt. Hansen, afgaar herfra til Quebec i først- kommende April Maaned.

Indskrivning sker samt nærmere Oplysninger meddeles ved

P. G. Aas,
nedre Sund, Bragerneis.

Drammen den 14de October 1867.

Til Amerika!

De i Emigrantarten vel bekendte første Classes Skibe „Victoria“, 270 1/2 C. L. og „Manilla“, 230 C. L., Capt. Thorsvald Baarsrud m. fl., vil af mig i Løbet af April 1868 blive expederede fra Christiania til Quebec med Emigranter. Fragten er billig. Indskrivning af Passa- gerer foregaar hos mig, hvor tillige alle Oplysninger med- deles.

D. N. Landberg,
Jordans Gaard, lige mod Skippergaden,
Christiania.

Brand- og Livsforsikrings-selskabet

SKANDIA

med Femten Millioner Riksdaler Riksmünt i Grundfond

overtager til billige Præmier Forsikringer mod Skade, forarsaget ved Ild saavel som ved Damp og Gasex- pllosion paa Løsøre, Malerier, Kunstsager, Varer, Avling, Skibe, Fabriker og Brug, Trælstoplag o. s. v.

Livsforsikringer meddeles fra 1ste Marts d. A. til nedsatte Præmier og paa 10 forskjel- lige Forsikringsmaader, blandt hvilke særlig fremhæves en ny, efter hvilken Præmiebetalingen ophører, naar den Forsikrede har opnaet en vis, forud af ham bestemt Alder, hvorhos Forsik- ringen, om Præmiebetalingen ophører tidligere, dog bliver gjældende for de betalte Præmiers sammenregnede Beløb.

Prospekter med Præmietaabeller ville om kort Tid gratis være at faa hos alle Selskabets Agenter. Imidlertid meddeles enhver nærmere Oplysning ved Generalagenten for Norge

M. P. Paulsen,
Contor: Børsen.

Grundkapital: To og en halv Million Speciedaler.

Brand- og
Livsforsikrings-
Selskab

“S V E A”

i
Götheborg.

overtager ved Undertegnede til meget billige Præmier, og kan paa Grund af udstrakte Reassuranceforbindelser selv de største Beløb antages til Forsikring.

Livsforsikringer til billige Præmier og fordelagtige Vilkaar efter 9 forskjellige Tabeller, hvoraf fremhæves Forsikring paa Livstid, Forsikring med Andel i Gevinster, Forsikring med Halvcredit paa Præmien; Forsikringer, hvorefter Forsikringssummen udbetales ved en bestemt Alder, og flere Andre. saavel i indenlandske som svenske og danske Havne, forsikres til meget billige Præmier.

I Landdistrikterne overtages Forsikringer til 30 — tredive — Skilling af hvert 100 Spd. pr. Aar ved at hen- vende sig til Hovedagenturet i Christiania eller nærmeste Agent.

I Landdistrikterne kan flere Agenter paa Andragende antages. Ved mulige Tvistigheder, der ikke blive bilagte ved Voldgift mellem den For- sikrede og Selskabet, underkaster Selskabet sig de norske Domstoles Afgjørelse.

Hovedagent: **Adelsteen Knudsen.**
Kontor: Revierstræde No. 2.

Paraffin-Olie Co. i Mandal

anbefaler:

Gjødningsstof (Superphosphate)

særdeles righoldigt paa opløselig Phosphorsyre [indeholder i Vand opløselig Phosphorsyre 16,72 pCt. svarende til 27,55 pCt. sur phosphorsur Kalk (C a O. 2 HO. PO 5)].

Vi tillade os at henvise til en Opsats i Morgen- bladet No. 161 af 13de Juni 1867 fra Hr. Universi- tets-Stipendiat Th. Hjortdahl, hvorefter dette Gjød- ningsstof efter Taxter opgivne fra Aas Landbrug- skole ved Dhrr. Dahl og Irgens, værdsættes høiest af de her i Landet fabrikerede Gjødningsstoffer.

Efter den ved Aas Landbrugsskoles chemiske Laboratorium under 15de November 1867 udførte Analyse er meddelt følgende

„Erklæring:

„Af ovenstaaende Analyse fremgaar at Mandals „Superphosphate, der forøvrigt udmærker sig ved „sin melfine Form, er et paa opløselig Phosphorsyre „ualmindeligt rigt Gjødningsmiddel. Superphospha- „tet vil navnlig med Fordel lade sig anvende i For- „ening med almindelig Staldgjødsel, Chilisalpeter, „Perugano eller andre kvælstofrige Gjødningsmidler. „Den af Analyser, efter de her ved Aas brugelige „Taxter, beregnede Værdi bliver 2 Spd. 59 1/3 pr. 100 1/2.

Aas høiere Landbrugsskole, 16de November 1867.

I. A. Dahl. M. Irgens.

Vi kunne fremdeles sælge vor nuhavende Be- holdning for 2 Spd. 36 Sk. pr. 100, iberegnet Sæk, fragtfrit nærmeste By ved Kysten. — Leveres i Sække paa 200 1/2, og faaes saavel direkte fra Fabrikken, som hos Handlende.

Rissøe Bank pr. Mandal den 12te Febr. 1868.

Skriv til: Ugekriftet For Ungdommen i ubetalt og uforfeglet Brev.

No. 8 og 9 af Ugekriftet For Ungdommen indeholdt: Ulve paa Menneskefjagt med Billede. Spar Smaaguglene. Høg over Høg. Langt inde i Urskoven. Bedrinen og hans Hest. Galejflaen. Styggebillede, Nilens Kilder med Billede. Aimée Héribert, bearbejdet af Augusta Hagerup. Min Luft- fart. Danens Magt. Eigerenskab.

No. 10 vil indeholde: Nilens Kilder II med Bil- lede. Aimée Héribert, bearbejdet af Augusta Hagerup. Sampo Lappolif efter Zach. Topelius. En Høst 13aars Gut. Avenet Redning.

Pris 48 St. for Halvaaret og 8 St. i Porto, 24 St. for Hjerdingaaret og 4 St. i Porto. Skriv til Expedition- en for Ugekriftet For Ungdommen i ubetalt og ufor- feglet Brev.

For Ungdommen kan endnu faaes fra No. 1. Expe- dition Bogtrykker Sundersen, Storgaden No. 18.

Pilegrimsferd

er denne Heimen til den komande. Et Draumhyn. Etter John Bunyan. Sofremt dat tefnar seg nog af Tingarar, verd den fyrste Deild av denne Boki — Kristens Pilegrims- ferd — utgivi paa Landsmaalet i Umfrist fraa Engelft. Boki verd 13 Ark stor paa Lag, i Oktavformat, kostar 36 1/2 indheft og kan tingast hjaa J. Beyer i Bergen. Dei som samna Tingarar, faa et Frieremplar paa 10. Send med Posten, kostar Portoen 6 Skilling.

Illustreret Tidendes

7 første Aargange i saagodtform nyt, smukt indbundet Exemplar er inblagt billig tilsalg hos Boghandler Carl Wang, Torvet.

Ny illustrerad Tidning

anmälur till prenumeration sin fjerde ärgång. Fortgående på samma bana, som hidtills tillvunnit henne en ständigt ökad publiks bevägenhet, skall tidningen sträfva att i text och bild motsvara hvarje billig fordran.

Från Onkel Adam, Orvar Odd, Jo. Jo., Erik Bögh, Victor Ryberg, Fr. Hedberg, Lea, Carlino, Pilgrimen, L. Dietrichson, C. L. m. fl. har redaktionen att motse bidrag äfven under ingående år, och Aug. Blanches tecknar fortfa- rande i Ny Illustrerad Tidnings spalter sina „Taf- lor ur Lifvet.“

De flesta bland våra framstående konstnärer lemna bidrag till tidningens illustrationer, och serier af Edv. Berg, A. Malmström, V. St. Lerche, T., m. fl. komma att fortgå. Åt den fosterländ- ska konstens skilda grenar skall tidningen egna en liflig uppmärksamhet. Serien af Rigsdagspor- trätter kommer att fortsättas, äfvensom naturvet-enskaplig och konsthistorisk öfversigt, samt för de särskilda årstiderna, en illustrerad mode-revy.

På Ny Illustrerad Tidning, som utgifves i Stockholm hvarje lördag och med fredagens af- tonspester expedieras till landsorten, kan prenu- mereras såväl å postkontoren som i bokhandeln samt inno hufvedstaden på de dagliga tidnin- garnes utdelningsställen och å tidningens egen byrå, Munkbrogatan n:o 6, hvarifrån tidningen, genom redaktionens försorg och utan någon kost- nad för mottagaren, kringändes till der anteck- nade prenumeranter inom hufvedstaden.

Prenumerationspriset är lika öfver hela riket (i landsorten postförvaltarearfvodet indberäknadt) 12 rdr. för helt år, 6 rdr. 50 öre för halft år och 3 rdr. 50 öre för ett kvartal.

Stockholm i December 1867.

Redaktionen.

Hos J. Beyer i Bergen er udfommet:

Gröndahls ABC og Læsebøffer, 2det Dplag 8 1/2. — Udvalg af Skriftsteder, ordnede til Brug ved Religi- önsundervisningen 10 1/2.

Evensens Regnebog for Almuefoler No. I—IV å 4 1/2. — Facitbog til do. å 2 1/2.

Kroghs Regnebog til Skolebrug 60 1/2.

— Dpgaver, udbragne af do. 30 1/2.

— Facitbog til do. 24 1/2.

— Omrids af Verdenshistorien, 30 1/2.